

FIOD
Belastingdienst

Jaarverslag FIOD 2023

Inhoud

1. Wie zijn we, wat doen we?	4
1.1. Specialistische kennis als basis	5
1.2. Organisatie en taken	6
1.3. Strategische doelen	9
1.4. Actief zoeken naar fraudetrends en fenomenen	10
1.5. Maatschappelijke impact	10
<i>Infographic</i> Hoe werkt de FIOD?	11
2. Ontwikkelingen in het werk	14
2.1. Digitalisering vergt innovatieve organisatie	15
2.2. Programma Landelijke Ketenversterking	
Verdachte Transacties	15
2.3. Internationale samenwerking versterkt via J5	15
2.4. Geheimhoudergegevens filteren is een uitdaging	16
2.5. Intensivering om ondermijning tegen te gaan	16
2.6. Extra onderzoekscapaciteit voor naleving	
EU-sanctiemaatregelen	17
2.7. Toenemende Europese werkstroom	17
3. Realisatie 2023	20
3.1. Processen-verbaal	21
3.2. Berechtingsresultaat	21
3.3. Capaciteitsverdeling	21

Interview

‘Kennisontwikkeling is belangrijk, want crypto en blockchain gaan niet meer weg’

Interview

‘Pandens doorzocht, meer dan 100 taxi's in beslag genomen en 3 hoofdverdachten aangehouden’

Interview

‘We zijn veel verder gekomen dan alleen het offline halen van het datacenter’

Interview

Crimineel vermogen witwassen via cryptovalutamixers

Voorwoord

‘FIOD grijpt opnieuw in wegens grootschalige belastingfraude in de kledinghandel, 2 aanhoudingen en 17 doorzoeken in witwasonderzoek, onderzoek naar corruptie via *overpricing*, FIOD haalt grote cryptovalutamixer uit de lucht, aanhoudingen in onderzoek naar omzeiling sanctiewetgeving’. Zo maar een kleine greep uit de nieuwsberichten van de FIOD in 2023. Dit is waar het werk van de FIOD zichtbaar wordt, maar daar gaat ook veel niet zichtbaar onderzoekswerk en voorbereiding aan vooraf.

Voor u ligt het jaarverslag 2023 van de FIOD. Het is voor de eerste keer dat wij als FIOD zelfstandig een jaarverslag uitbrengen. In

de Wet op de bijzondere opsporingsdiensten is deze verplichting vastgelegd. In dit jaarverslag leest u wat de kern van ons werk is, wat onze strategische doelen zijn, met wie we samenwerken en welke expertise we in huis hebben om ons belangrijke werk goed te doen. Want onze maatschappelijke taak is: bijdragen aan een financieel veilig Nederland.

We geven u ook een inkijkje in ons werk via 4 interviews met rechercheurs en teamleiders. Hun verhaal maakt duidelijk hoe wij onze expertise inzetten voor het verzamelen van inlichtingen, voor de opsporing en hoe we strafrechtelijke onderzoeken tot een succesvol einde brengen. Daaruit blijkt ook hoe uiteenlopend de kennis en vaardigheden daarom in de verschillende teams zijn.

Het is duidelijk dat de samenleving digitaliseert. Technologie speelt een grote rol in het dagelijks leven. En dus ook in de criminaliteit. In de bestrijding van de financiële en fiscale criminaliteit waar de FIOD zich op richt, passen we onze expertise, onze methodes en onze opsporingsmiddelen voortdurend aan. En we innoveren, zodat we ook in de toekomst deze vormen van criminaliteit effectief aanpakken.

We sturen op het aanpakken van specifieke thema’s en fenomenen. Een overzicht van de thema’s vindt u in hoofdstuk 3. We zetten onze capaciteit in op strafrechtelijke onderzoeken met effect en impact. Dat heeft in 2023 aansprekende resultaten opgeleverd.

Zo waren we in 2023 heel actief in de strijd tegen witwassen van crimineel vermogen. Het versluieren van de criminele herkomst van opbrengsten van misdrijven stelt daders van deze misdrijven in staat om buiten het bereik van de opsporingsinstanties te blijven en ongestoord van het vergaarde vermogen te genieten. Door witwassen aan te pakken kunnen we allerlei vormen van ernstige criminaliteit effectief bestrijden. Daarom heeft het aanpakken van witwassen prioriteit voor de overheid en daarmee ook voor de FIOD.

Doordat criminelen ook (digitaal) opereren over soms meerdere landsgrenzen heen, is intensieve samenwerking met andere (buitenlandse) opsporingsdiensten of toezichthouders essentieel. We werken dus grensoverschrijdend en multidisciplinair. Ons werk neemt daardoor toe in intensiteit en complexiteit.

Als publieke organisatie staan we middenin de samenleving. Uitdagingen die daarbij horen pakken we graag op, ook al vraagt dat het nodige van ons. We kiezen er daarom voor strafrechtelijke onderzoeken uit te voeren naar omvangrijke en complexe misdrijven met een grote financiële en/of maatschappelijke impact. Dat is verantwoordelijk werk dat onvoorwaardelijk veel inzet en onderling vertrouwen vergt. Ik ben trots op wat we als FIOD-organisatie hebben bereikt in 2023. Dat zetten we voort naar de toekomst.

Niels Obbink

Algemeen directeur FIOD

1. Wie zijn we, wat doen we?

- 1.1. Specialistische kennis als basis
- 1.2. Organisatie en taken
- 1.3. Strategische doelen
- 1.4. Actief zoeken naar fraudetrends en fenomenen
- 1.5. Maatschappelijke impact

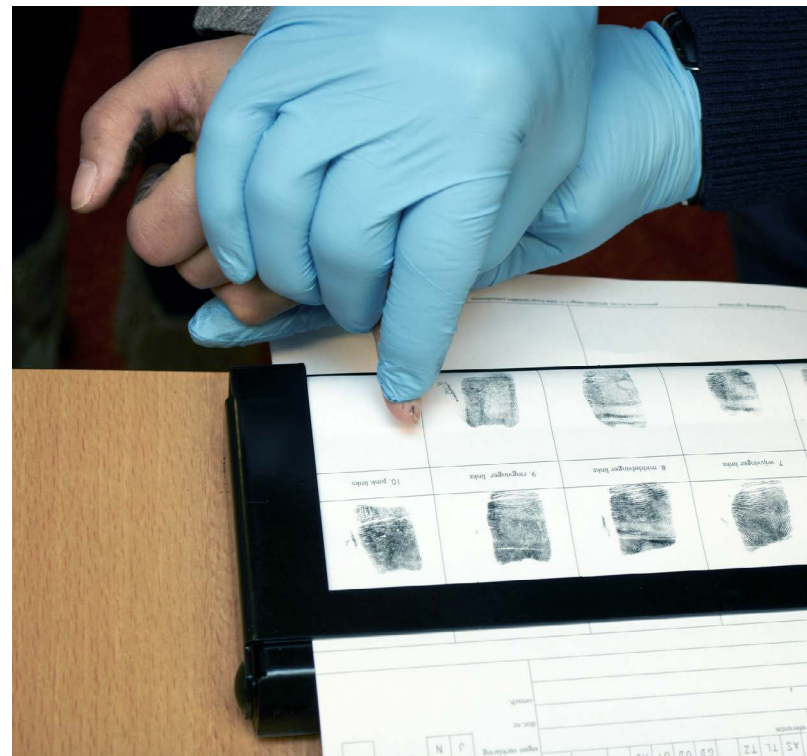
De FIOD is de opsporingsdienst van het ministerie van Financiën en onderdeel van de Belastingdienst. We sporen complexe vormen van financiële en fiscale criminaliteit op en bestrijden die. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om bedrijven die frauderen met de teruggave van dividendbelasting of btw of om criminelen die door slimme digitale mogelijkheden grote geldbedragen onder de radar naar elkaar doorsluizen. Fraude heeft allerlei verschijningsvormen en komt in het groot en klein voor.

Criminaliteitsbestrijding is niet alleen financieel, maar ook maatschappelijk belangrijk, want van fraude is altijd iemand de dupe. De FIOD geeft een duidelijk signaal af dat fraude niet ongestraft kan plaatsvinden. We sporen op en pakken aan. Dat gebeurt op verschillende manieren.

1.1. Specialistische kennis als basis

Specialistische kennis is de basis van criminaliteitsbestrijding. Bij de FIOD werken daarom mensen met uiteenlopende disciplines. In verschillende teams versterken we elkaars kennis en kunde in de dagelijkse uitvoering van al die opsporingsonderzoeken. Bijvoorbeeld door onderzoek te doen naar maatschappelijke trends en fenomenen, door verbinding te leggen met private partners en de wetenschap, en door kennis, kaders en technieken te ontwikkelen. Zo zijn we met elkaar een professionele organisatie die inspeelt op maatschappelijke ontwikkelingen door het werk uit te voeren in de volle breedte die dat vraagt.

De kracht van de FIOD ligt in onze expertise op het gebied van financieel en fiscaal rechercheren. We zijn goed in het ontwarren van nationale en internationale criminele geldstromen, zowel digitaal als financieel. We doorgronden ingewikkelde financiële structuren en hebben de kennis en kunde om diepgaand en volhardend te onderzoeken tot we een sluitend antwoord hebben. Ons doel: de activiteiten van fraudeurs, criminele organisaties en mensen die fraude mogelijk maken te beëindigen en beslag te leggen op het vermogen, dat verdiend is met het plegen van misdrijven, en dat uiteindelijk te ontnemen. Misdaad mag immers niet lonen.

Ons product is een proces-verbaal voor het Openbaar Ministerie. Al het strafrechtelijk onderzoek dat wij verrichten en het bewijs van het vermoeden van een strafbaar feit, leggen we vast in processen-verbaal. Naar aanleiding van een proces-verbaal beoordeelt de officier van justitie of hij wil overgaan tot strafvervolgning en zo ja, welke vorm van bestraffing het grootste effect heeft en de meeste impact oplevert.

1.2. Organisatie en taken

De FIOD is een onderdeel van de Belastingdienst. De Belastingdienst zelf valt onder het ministerie van Financiën. De FIOD-organisatie heeft 14 vestigingen verspreid door het land.

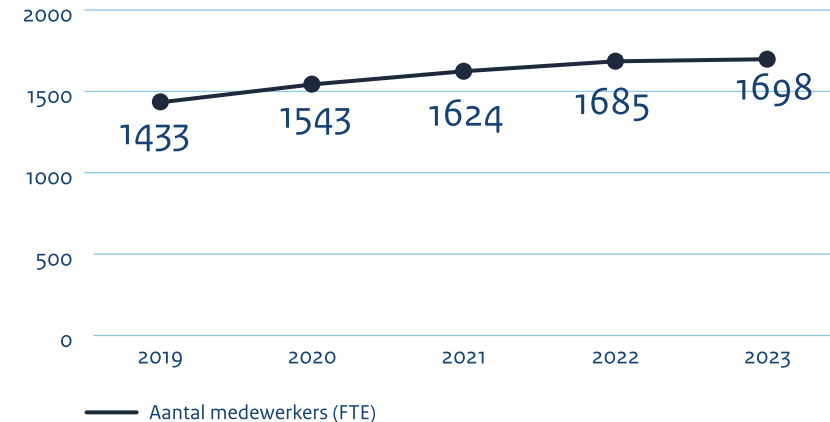
De FIOD richt zich op de aanpak van financiële en fiscale criminaliteit. Onze wettelijke opdracht is vastgelegd in de Wet op de bijzondere opsporingsdiensten. Hierbij horen bevoegdheden zoals het tappen van telefoons, het doorzoeken van woningen en bedrijven en het verhoren van verdachten en getuigen. In de afgelopen jaren is ons takenpakket fors uitgebreid. We sporen niet alleen fiscale- en douanefraude op, maar ook allerlei vormen van witwassen, corruptie, faillissementsfraude en beleggingsfraude.

We doen daarnaast onderzoek naar criminele digitale geldstromen, terrorismefinanciering, schendingen van de sanctiewet, invoer en productie van verdovende middelen, intellectuele merkenfraude en andere vormen van ondermijnende criminaliteit.

De FIOD heeft de afgelopen jaren flink geïnvesteerd in de aanpak van deze vaak complexe thema's en fenomenen met langlopende onderzoeken. We zijn daardoor als organisatie gegroeid van 1433 medewerkers in 2019 naar 1698 medewerkers eind 2023.

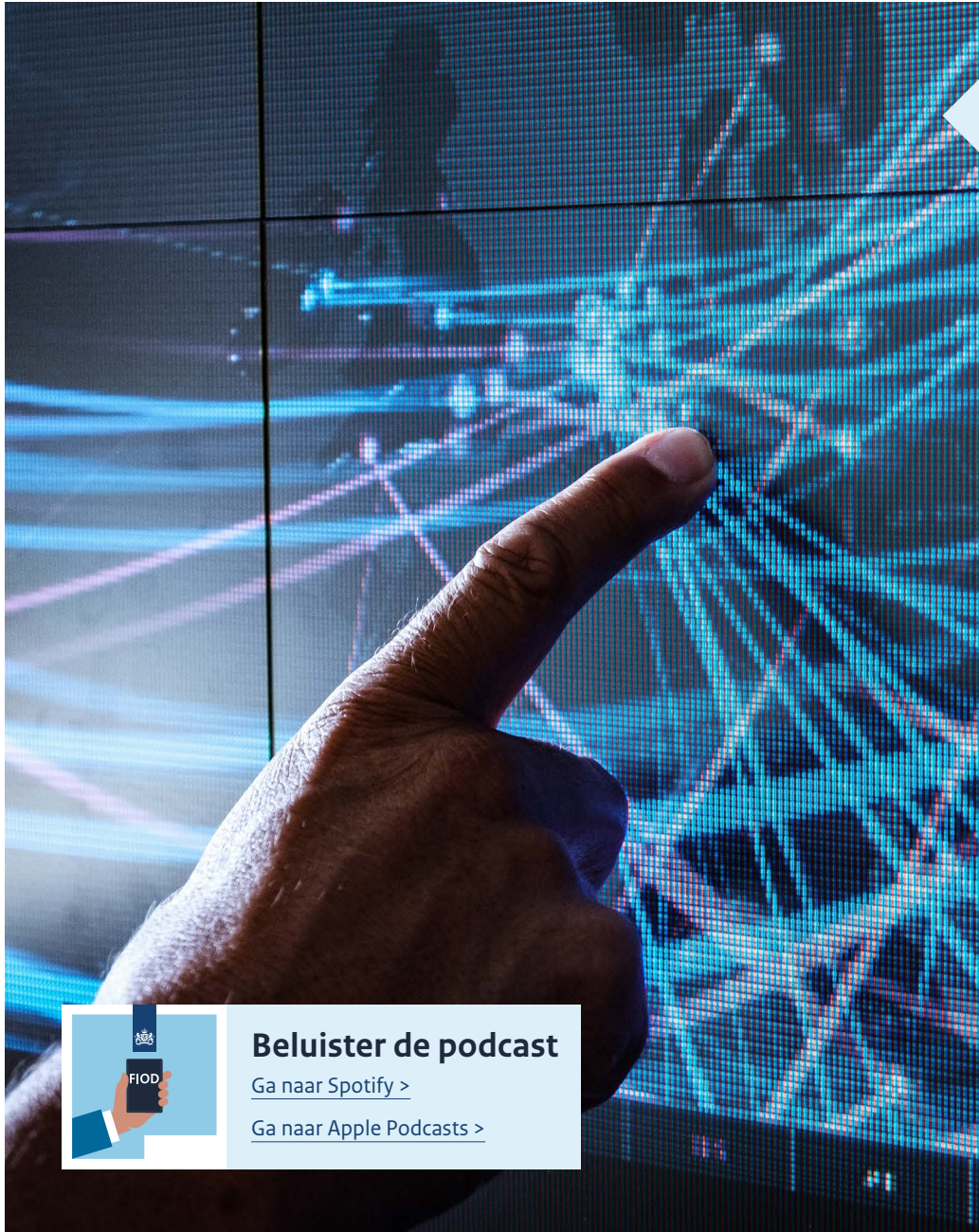
De medewerkers die de opsporingsonderzoeken uitvoeren, zijn verdeeld over Algemene Opsporingsteams (AOT) en teams waarbij intensief en structureel samengewerkt wordt met andere partners, de zogenaamde Teams Combi Samenwerking (TCS). De intake van de onderzoeken vindt plaats in de teams Account & Opsporingsinformatie (AOI). Deze teams zorgen voor het verwerven, de selectie en het verder opwerken van signalen (het zogenaamde Zien en Veredelen), zodat de rechercheurs in de opsporingsteams vervolgens aan de slag kunnen.

Figuur 1 Ontwikkeling personeelsbezetting FIOD

Naast deze opsporingseenheden heeft de FIOD enkele specialistische teams, waaronder het Anti-Corruptie Centrum (ACC), het Anti Money Laundering Center (AMLC), het Financial Advanced Cyber Team (FACT), het team Anti-terrorismedinanciering en het team Sanctienaleving.

Tot slot beschikken we over bijzondere expertises als een Team Criminele Inlichtingen, aanhoudings- en observatieteams, teams techniek en daarnaast een cluster Forensische Opsporing. We kunnen alle voorkomende werkzaamheden in een opsporingsonderzoek dus zelfstandig uitvoeren. Zo werken we sneller en doelgerichter.

Interview

‘Kennisonwikkeling is belangrijk, want crypto en blockchain gaan niet meer weg’

Zo veel mogelijk crimineel vermogen afpakken, dat is een van de doelen van de FIOD. We volgen de stelregel: misdaad mag niet lonen. Het Financial Advanced Cyber Team (FACT) van de FIOD is een innovatief team dat internationaal samenwerkt om financiële en fiscale criminaliteit op te sporen.

‘Wij voeren strafrechtelijke onderzoeken uit naar de allernieuwste vormen van financial cybercrime’, vertelt de teamleider van het FACT. ‘En we onderzoeken nieuwe fenomenen. Dat doen we met een team van zo’n 30 medewerkers uit uiteenlopende disciplines: tactisch rechercheurs, financiële experts én technisch rechercheurs met een achtergrond in artificial intelligence (AI), software engineering, cryptografie en natuurkunde. Allemaal opgeleid als rechercheur.’

Nieuwe wegen inslaan

‘We starten onze onderzoeken altijd klein: met één of twee mensen. We kijken eerst of de zaak vernieuwend is en of we ervan kunnen leren. Wij doen bijvoorbeeld geen reguliere onderzoeken naar omzetbelasting; daar zijn andere teams voor. Ons werkterrein is advanced financial cybercrime. We volgen de digitale

Beluister de podcast

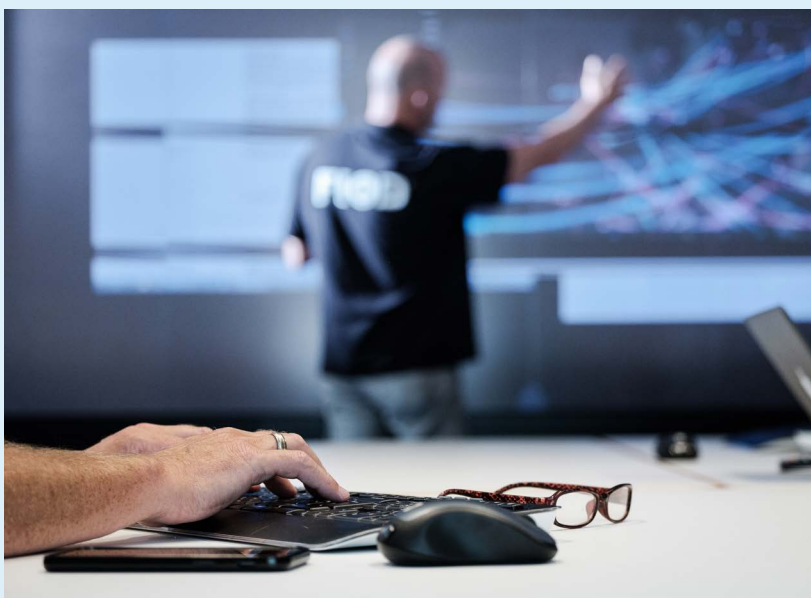
[Ga naar Spotify >](#)

[Ga naar Apple Podcasts >](#)

geldstromen. Veel crimineel vermogen wordt digitaal verplaatst via de blockchain. Daar worden digitale transacties bijgehouden. Denk aan cryptovaluta, tokens of NFT's. Maar we doen ook onderzoeken naar online gambling en witwassen via game credits.

We moeten regelmatig nieuwe wegen inslaan. Dat is lef hebben. Vergelijkbaar met de criminelen, want gewogen risico's nemen hoort ook bij hún bedrijfsmodel. En de blockchain kent geen landsgrenzen, dus een goed internationaal netwerk is cruciaal.'

Contact met cryptobanken

'Is er sprake van een strafbaar feit? Hoe belangrijk is de "speler"? Is er een link met Nederland? Dat zijn onze eerste vragen in een strafrechtelijk onderzoek. We hebben ook veel contact met buitenlandse opsporingsdiensten en private partijen, zoals de grote cryptobeurzen. Die zien dingen die wij weer niet zien. Wij gebruiken ook hun informatie om een intelligencebeeld op te stellen en de signalen die zijn verzameld, "op te werken". Hebben we voldoende informatie? Dan leggen we de zaak voor aan het Openbaar Ministerie. En als die het licht op groen zetten, dan mogen we door met het strafrechtelijk onderzoek. Een opsporingsteam gaat er dan mee verder.'

Kennis delen

'Met de vernieuwende onderzoeken die we doen, ontwikkelen we kennis die we breder kunnen delen binnen de FIOD. Cryptovaluta herkennen, bijvoorbeeld. Het is goed als alle rechercheurs dat bij een huiszoeking kunnen. We hebben een app ontwikkeld die collega's als zakboekje kunnen raadplegen. Super handig. Verder hebben we de Crypto Academy opgezet waarin FIOD-collega's de basiskennis over crypto in de opsporing leren. En er is een landelijke expertgroep Cryptovaluta met cryptocoaches per regio. Want het thema cryptovaluta en blockchain-technologie gaat niet meer weg.'

Meedoen met de besten

'Onze eigen kennis breiden we ook uit. Bijvoorbeeld door samenwerking met wetenschappelijke instituten als de TU Delft, wat bruikbare inzichten oplevert. Het lukt ons om jaarlijks miljoenen aan crimineel vermogen af te pakken. Met ons bevlogen team zitten we bovenop financial cybercrime en doen we wereldwijd mee met de besten. Laatst legde ik contact met een bedrijf in Zuid-Korea. Mijn contactpersoon hoorde dat ik van de FIOD was. "You FIOD-people are legends, you are welcome", zei hij. Ja, dan weet je dat je goed bezig bent.'

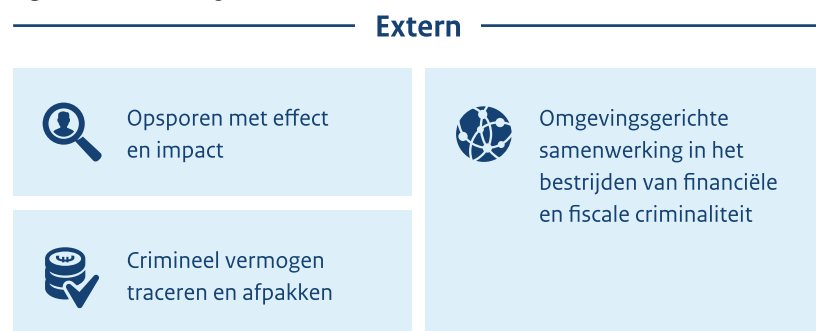
1.3. Strategische doelen

Om onze expertise effectief en efficiënt in te zetten hebben we strategische doelen vastgesteld. De doelen hebben we gesplitst in externe en interne doelen.

Onze 3 externe strategische doelen zijn:

- opsporen met effect en impact
- crimineel vermogen traceren en afpakken
- omgevingsgerichte samenwerking in het bestrijden van financiële en fiscale criminaliteit

Figuur 2 Externe strategische doelen

Voor effect en impact is het belangrijk om tempo in ons werk te houden. Daarom werken we binnen onze onderzoeken snel, slagvaardig en met zo kort mogelijke doorlooptijden. Tegelijkertijd werkt de FIOD steeds meer aan omvangrijke en ingewikkelde opsporingsonderzoeken. Dat levert soms dilemma's op. Opsporingsonderzoeken vragen de nodige tijd. Zeker als het onderzoek deels in het buitenland plaatsvindt en dat is tegenwoordig bijna altijd het geval. Daarom investeren we in de financiële en fiscale kennis van onze medewerkers en in een internationaal netwerk van mogelijke partners.

Het traceren en verstoren van criminele geldstromen, ook digitale, is een belangrijk onderdeel van onze taak. Daarbij kijken we verder dan het strafrecht en hebben we oog voor alternatieve interventies. Dit gaat in overleg en in samenwerking met onze partners. Dat betekent dat een interventie niet altijd leidt tot resultaat in de cijfers van de FIOD. Het afpakken van crimineel vermogen is een duidelijk signaal aan de samenleving dat misdaad niet mag lonen.

In de samenwerking met onze partners in de strafrechtketen voegen we niet alleen waarde toe vanuit onze specialistische vakkennis en expertise. We leveren ook een bijdrage vanuit onze unieke kennis- en informatiepositie als onderdeel van de Belastingdienst. Uiteraard zijn we ook dan gehouden aan de regels over informatiedeling. We maken gebruik van onze eigen kennis, die van de wetenschap en die van andere publieke en private partners. Daarmee zetten we in op structurele samenwerking met deze partners op basis van een programmatische, thema- en fenomeengerichte invulling.

Onze 2 interne strategische doelen zijn:

- een wendbare, gedigitaliseerde, data-gedreven en intelligence-gestuurde organisatie
- bouwen aan een veilige organisatie om in te werken

Figuur 3 Interne strategische doelen

Wendbaarheid van onze organisatie is een voorwaarde om effectief te opereren in een snel veranderende maatschappij en onze doelen te realiseren. Daarom beschikken FIOD-medewerkers over competenties zoals flexibiliteit en samenwerkingsgerichtheid en geven zij voorrang aan het organisatieperspectief boven het eigen perspectief. Bovendien zijn we bij de FIOD in staat om in nationale en internationale netwerken te functioneren en daar onze bijdrage te leveren.

Zijn er nieuwe technologische mogelijkheden? Fraudeurs maken daar graag gebruik van. Daarom gaat het bij de FIOD ook om innovatief werken, zodat nieuwe fraudefenomenen kunnen worden gesignaleerd. Dat doen we door hiervoor gericht relevante data te verzamelen en te analyseren. Data-gedreven werken betekent dat we op basis van data-analyse speuren naar nieuwe ontwikkelingen en signalen in de samenleving. We kijken welke maatschappelijke ontwikkelingen naar grote geldstromen leiden. En of daarbij gefraudeerd kan worden. Moeten we nieuwe allianties aangaan met andere partners, omdat analyses daar aanleiding toe geven? Dan doen we dat.

De FIOD heeft beleid opgesteld voor het borgen van de veiligheid van onze medewerkers. Dat doen we in samenwerking en in overleg met de Belastingdienst en het ministerie van Financiën. Naast de extern gerichte activiteiten werken we ook aan interne veiligheid. Iedere medewerker heeft de behoefte gezien en gehoord te worden en te worden gerespecteerd. We willen een goede organisatie en veilige thuishaven zijn voor onze medewerkers.

1.4. Actief zoeken naar fraudetrends en fenomenen

Via verschillende kanalen ontvangt de FIOD informatie over verdachte handelingen en mogelijke fraude. Banken, burgers en bedrijven, gemeenten, curatoren, toezichthouders, Meld Misdaad Anoniem, politie, Fiscale Intelligence Unit (FIU) en andere opsporingsdiensten en (internationale) partners weten de FIOD goed te vinden. Na een weging van dergelijke signalen starten we een opsporingsonderzoek. Dat onderzoek heeft als doel om feiten te verzamelen,

te verwerken in een proces-verbaal en over te dragen aan het Openbaar Ministerie (OM). De onderdelen van het Openbaar Ministerie waar de FIOD mee samenwerkt zijn primair het Functioneel Parket, maar ook met het Landelijk Parket en sommige arrondissementsparketten werkt de FIOD samen. Het OM kan verdachten voor de strafrechter brengen of zorgen voor beboeting of een andere soort bestraffing.

We zoeken steeds meer zelf actief naar misstanden, onder meer via onderzoek door FIOD datascientisten en -analisten naar fraudetrends en fenomenen. We werken ook nauw samen met andere toezichthouders, zoals de Autoriteit Financiële Markten en De Nederlandsche Bank. En met andere publieke en private partners, nationaal en internationaal. Dat is ook nodig, omdat de criminaliteit waar de FIOD mee te maken heeft, steeds minder direct zichtbaar is. We moeten dus samenwerken met partijen die dat wel en eerder kunnen zien.

1.5. Maatschappelijke impact

We krijgen meer signalen dan we op kunnen pakken. En lang niet elke melding, tip of signaal is zo concreet dat deze kan leiden tot een opsporingsonderzoek. We zijn selectief in wat we oppakken. Kansrijke signalen worden eerst verder opgewerkt. We voegen informatie toe, doen voorbereidend onderzoek en maken dan keuzes. Daarbij kijken we ook naar de 'afpakmogelijkheden' (kunnen het criminele geld of de goederen teruggehaald worden?), de omvang van het geleden financiële nadeel en de bewijsbaarheid van de fraude. En natuurlijk: hebben we voldoende capaciteit beschikbaar?

Die keuzes maken we samen met het Openbaar Ministerie en de toezichthouders. We kijken ook naar het effect en de impact van een strafrechtelijk onderzoek op de samenleving: heeft dit onderzoek een breder effect dan enkel een veroordeling van een verdachte door de rechter? Wat is de impact van dit onderzoek op de samenleving? Ieder onderzoek, groot of klein, moet een maatschappelijk signaal afgeven.

Hoe werkt de FIOD?

De FIOD krijgt elke dag fraudemeldingen uit binnen- en buitenland. Hoe verloopt de route van melding tot rechtszaak? In 6 stappen leggen we dat uit.

Stap 1 Beoordelen van de melding

We beoordelen of de melding tot ons takenpakket hoort. Is de melding voor ons, dan verwerken we deze in een 'weegdocument'. Daarin staat een casusbeschrijving en welke strafbare feiten en verdachten we willen onderzoeken. We verzamelen zo veel mogelijk relevante informatie.

Stap 2 Opsporingsonderzoek starten of niet?

Het weegdocument bespreken we met het Openbaar Ministerie (OM), soms ook met een vertegenwoordiger van de toezichthouders.¹ In de verschillende 'weegploegen' wordt beoordeeld of we een strafrechtelijk onderzoek starten of dat de toezichthouder een boete oplegt, of andere maatregelen neemt. Weegfactoren zijn: impact van het vermoedelijke strafbare feit op de maatschappij; het financiële en maatschappelijke effect van een strafrechtelijk traject. Het OM bepaalt of een strafrechtelijk onderzoek wordt gestart.

Stap 3 Plan van aanpak

Een strafrechtelijk onderzoek tegen een verdachte start met een plan van aanpak van de FIOD. We schrijven in het plan welke opsporingsmiddelen we willen gebruiken om de strafbare feiten en de betrokkenheid van de verdachte te bewijzen (bijv. bankstukken opvragen, telefoontaps plaatsen, verdachte observeren). Als het moet met inzet van dwangmiddelen (bijv. aanhouding, in verzekeringstelling, afpakken van geld of waardevolle goederen).

Stap 4 Groen licht

Het definitieve plan (onderzoeksvorstel) wordt besproken met de officier van justitie. De officier beslist of de FIOD 'groen licht' krijgt om het onderzoek volgens het plan van aanpak uit te voeren. Is er groen licht? Dan stellen we een team samen dat het onderzoek gaat uitvoeren.

Stap 5 Op zoek naar de waarheid

Het strafrechtelijk onderzoek begint meestal met het binnenhalen van informatie. Vaak volgt een doorzoeking bij de verdachte met inbeslagname van bijvoorbeeld de administratie en (mogelijk illegaal) verkregen bezittingen. We analyseren alle informatie. We werken hiervoor ook vaak samen met andere nationale en internationale opsporingsdiensten. Tijdens een verhoor krijgt de verdachte de kans om te reageren op de feiten waarvan hij wordt verdacht, maar is niet verplicht om te antwoorden.

Stap 6 Overdragen en vervolgen

De onderzoeksresultaten leggen we vast in processen-verbaal, resulterend in een einddossier. Als dat klaar is, dragen we de zaak over aan de officier van justitie. Besluit hij de verdachte te vervolgen, dan komt de zaak voor de strafrechter. Die bepaalt of de verdachte schuldig is en wat de eventuele straf is. De officier kan ook besluiten om de zaak te seponeren, of deze af te doen met een transactie of een strafbeschikking.

¹ Belastingdienst, AFM, de Nederlandsche Bank en de Nederlandse Zorgautoriteit.

Beluister de podcast

[Ga naar Spotify >](#)

[Ga naar Apple Podcasts >](#)

Interview

‘Panden doorzocht, meer dan 100 taxi’s in beslag genomen en 3 hoofdverdachten aangehouden’

FIOD legt geldstromen van taxibedrijf bloot

Door belastingfraude loopt Nederland inkomsten mis. Fraude ondermijnt ook het rechtvaardigheidsgevoel. Daarom deed de FIOD in 2023 een succesvol onderzoek naar illegale praktijken in het taxivervoer.

De FIOD heeft een opsporingsteam dat actief is rond Schiphol. In mei 2023 werd dit team benaderd door de Koninklijke Marechaussee. ‘De marechaussee gaf aan dat zijzelf en de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) veel last hadden van taxichauffeurs die bij staandhouding regelmatig zeiden dat de boardcomputer per ongeluk niet aanstond, de rittenregistratiekaart er niet goed in zat of ze pas nét een dag aan het werk waren. Ze reden allemaal voor hetzelfde bedrijf in een fictief dienstverband.’, aldus een FIOD-rechercheur.

Tonnen contant geld

De chauffeurs kregen telkens een kleine boete en er volgde een gesprek met de werkgever. De marechaussee gaf aan dat ze vermoedden dat er meer aan de hand was. Zo waren er meerdere meldingen van ongebruikelijke transacties op naam van een betrokken taxionderneming binnengekomen bij de Financial Intelligence Unit (FIU). In een half jaar waren er tonnen contant geld gepind. Deze transacties zijn door de FIU verdacht verklaard en aan de FIOD overgedragen. 'Toen ik naar de FIU-meldingen keek, zag ik dat het bedrijf, waar meer dan 100 taxi's van rondreden, wekelijks veel geld verdiende via online taxiplatformen. Maar de taxionderneming had zelf geen auto's. Die lieten ze door de chauffeurs huren bij andere autoverhuurbedrijven.'

Valse concurrentie door belastingontduiking

Gedurende het onderzoek kwam naar voren dat de taxionderneming vermoedelijk ruim een miljoen aan omzetbelasting niet heeft afgedragen. De ontdoken belastinggelden zijn vervolgens mogelijk witgewassen. 'Het was de banken opgevallen dat een groot deel van de ontvangen miljoenenomzet werd overgeboekt naar privé- en zakelijke bankrekeningen van betrokkenen, naar rekeningen in het buitenland en dat contant geld werd opgenomen zonder dat daar een bedrijfseconomisch doel voor leek te zijn. Waarschijnlijk is een groot deel van de aan de chauffeurs uitbetaalde verdiensten buiten het zicht van de Belastingdienst gehouden. Het zijn de reguliere taxibedrijven die de dupe zijn van deze vorm van valse concurrentie.'

Inzicht in de geldstromen

Het werd tijd voor een gesprek met de officier van justitie om de zaak op te schalen en er een gecombineerd opsporingsteam van financieel en tactisch rechercheurs op te zetten: 'We hebben alle betrokken bedrijven fiscaal in kaart gebracht en zijn bankrekeningen gaan opvragen. Zo krijg je meer inzicht in de geldstromen.'

Actiedag heeft impact

'Toen de gezamenlijke inspanning van FIOD, ILT, Marechaussee en politie Amsterdam voldoende bewijs had opgeleverd was op 9 oktober de actiedag. 9 panden zijn doorzocht – waaronder de woningen van de verdachten – en meer dan 100 taxi's zijn in beslag genomen. De 3 hoofdverdachten zijn aangehouden.' De zaak moet nog voor de rechter komen, maar de impact is er. De illegale taxi's van dit bedrijf zijn van de weg. Van de honderden chauffeurs die in de onderzoeksperiode voor de taxionderneming hebben gereden, had een groot deel een uitkering. Hun gegevens zijn doorgegeven aan de Belastingdienst en andere betrokken instanties.'

2. Ontwikkelingen in het werk

- 2.1. Digitalisering vergt innovatieve organisatie
- 2.2. Programma Landelijke Ketenversterking Verdachte Transacties
- 2.3. Internationale samenwerking verstevigd via J5
- 2.4. Geheimhoudergegevens filteren is een uitdaging
- 2.5. Intensivering om ondermijning tegen te gaan
- 2.6. Extra onderzoekscapaciteit voor naleving EU-sanctiemaatregelen
- 2.7. Toenemende Europese werkstroom

2.1. Digitalisering vergt innovatieve organisatie

Door digitalisering van de maatschappij neemt de FIOD in strafrechtelijke onderzoeken steeds meer data in beslag uit smartphones, computers en cloudservices. In een gemiddeld onderzoek gaat het al snel om meer dan 6 terabyte aan data. Dat staat gelijk aan 39 miljoen pagina's. Om de waarheid te achterhalen en bewijs te onderbouwen in strafrechtelijke onderzoeken wordt de in beslaggenomen data geanalyseerd, bijvoorbeeld in combinatie met blockchain data. Verwerken en onderzoeken van grote hoeveelheden data uit verschillende bronnen is voor de FIOD een uitdaging, want het is complex en arbeidsintensief. In 2023 is daarom bij alle opsporingsteams van de FIOD geïnvesteerd in de vaardigheden van rechercheurs en analisten, nieuwe methodieken, de ICT-infrastructuur en het doorontwikkelen van analyseplatformen en tools om in de gedigitaliseerde samenleving te kunnen opsporen met effect en impact.

CoDE (Center of Data Expertise) is een team van de FIOD dat software bouwt die onze rechercheurs en analisten helpt om sneller en beter hun werk te doen. Zo heeft CoDE het platform MijnZaak ontwikkeld. Met die software kunnen we bankvorderingen analyseren, grote hoeveelheden tekst vertalen en audiobestanden automatisch transcriberen.

Het hoogtepunt van 2023 voor CoDE was de lancering van de module Spraak-naar-Tekst. Dit is een innovatie die rechercheurs enorm veel tijd bespaart bij het uitwerken en doorzoeken van audiobestanden. Met de module wordt audio, bijvoorbeeld een verhoor dat is opgenomen, omgezet naar geschreven tekst. De tekst is dan ook doorzoekbaar. Dat bespaart veel tijd bij de uitwerking van verhoren.

2.2. Programma Landelijke Ketenversterking Verdachte Transacties

Private partijen zoals banken die ongebruikelijke transacties signaleren, melden dat aan de Financial Intelligence Unit (FIU). De FIU kan zo'n transactie verdacht verklaren en verstrekken aan opsporingsdiensten. Een verdachte transactie kan meerdere functies hebben. Het kan voor de FIOD een signaal zijn om een strafrechtelijk onderzoek op te starten of het kan dat de verdachte transactie past in een reeds lopend onderzoek. Een verdachte transactie geeft mogelijk nieuwe aanknopingspunten en kan bijdragen aan de onderbouwing van de bewijslast of aanwijzingen geven voor in beslag te nemen gelden en goederen. Daarom is het van belang om zo'n verdachte transactie goed te analyseren.

De FIOD werkt samen met publieke partners (politie, FIU-Nederland en het Openbaar Ministerie) aan het optimaliseren van het gebruik van verdacht verklaarde transacties. In 2023 zijn verschillende stappen gezet om invulling te geven aan de aanbevelingen uit evaluaties van de Financial Action Taskforce (FATF) en de Algemene Rekenkamer in 2022. Er wordt onder andere met melders gesproken over het versterken van de feedbackloop tussen melders en de publieke partners binnen het kader van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft).

2.3. Internationale samenwerking verstevigd via J5

Criminaliteit kent geen grenzen. In een aanzienlijk deel van de onderzoeken van de FIOD hebben we te maken met internationale aspecten. Criminelen en fraudeurs gebruiken grenzen juist om het voor opsporingsdiensten lastiger te maken hun sporen te volgen.

Internationaal samenwerken is daarom een vanzelfsprekend onderdeel van het werk binnen de FIOD. Onze focus ligt hierbij op belangrijke buurlanden, zusterdiensten in het buitenland, en internationale organisaties als Interpol, Europol, het Europees Openbaar Ministerie en de OESO. Een belangrijk internationaal netwerk voor ons is de J5, Joint Chiefs of Global Tax Enforcement. Met elkaar bestrijden we onder meer internationale belastingfraude en witwassen. We hebben daar een [podcast](#) over gemaakt.

Wat is de J5?

De J5 is een informeel netwerk tussen Amerikaanse, Britse, Australische, Canadese en Nederlandse experts van fiscale diensten en opsporingsdiensten. Sinds 2018 werken deze diensten samen en delen kennis en informatie om financiële en fiscale criminaliteit nog effectiever aan te pakken.

De deelnemende landen komen een aantal keren per jaar samen. In oktober 2023 was er bijvoorbeeld een bijeenkomst in Canada over signalen op grensoverschrijdende financiële cybercrime. Resultaat: beter zicht hoe criminele fenomenen werken en zich ontwikkelen, delen van kennis en een selectie van signalen waar de deelnemers verder mee aan de slag gaan.

In november 2023 organiseerde de FIOD vanuit het J5-netwerk de internationale conferentie 'Global Financial Institutions Partnership' (GFIP), in Amsterdam, bijgewoond door ruim 100 deelnemers uit 5 verschillende landen.

Tijdens deze conferentie was er aandacht voor internationale publiek-private samenwerking (PPS) specifiek op het gebied van trade-based money laundering (TBML), voor samenwerking met de FINtech sector en voor de aanpak van identiteitsfraude.

2.4. Geheimhoudergegevens filteren is een uitdaging

In strafrechtelijke onderzoeken van de FIOD wordt steeds vaker beslag gelegd op grote hoeveelheden digitale gegevens. Het komt geregeld voor dat tijdens een onderzoek blijkt dat hier geheimhouders-gegevens tussen zitten die onder het verschoningsrecht kunnen vallen. Het verschoningsrecht waarborgt dat iedereen in vrijheid met een geheimhouder, zoals een advocaat, notaris of arts moet kunnen communiceren. Voor strafrechtelijke onderzoeken betekent dit dat geen kennis mag worden genomen van of beschikt mag worden over gegevens afkomstig van geheimhouders die onder het verschoningsrecht vallen.

In de praktijk is vaak niet duidelijk waar die gegevens zich bevinden en om hoeveel gegevens het gaat. Met name in onderzoeken van de FIOD doet dit zich vaak voor. Voordat het strafrechtelijke onderzoek aan de digitale gegevens kan beginnen, moeten daarom eerst de geheimhouders-gegevens eruit worden gefilterd. In de wet is niet vastgelegd hoe die filtering praktisch moet plaatsvinden en wat hierin de rollen en verantwoordelijkheden van het OM, de rechter-commissaris (onderzoeksrechter), de advocaat en de opsporingsdiensten zijn. Ook jurisprudentie uit 2023 scheidt hier nog geen volledige helderheid in. Bovendien is filtering technisch complex en tijdrovend. Daarom werkt de FIOD intensief mee aan het vinden van oplossingen die het verschoningsrecht niet aantasten. Dat doen we samen met alle partijen in de strafrechtketen, onder leiding van de Directie strafrechtketen van het Ministerie van Justitie en Veiligheid. We zetten dit overleg voort tot er een goede en uitvoerbare werkwijze is.

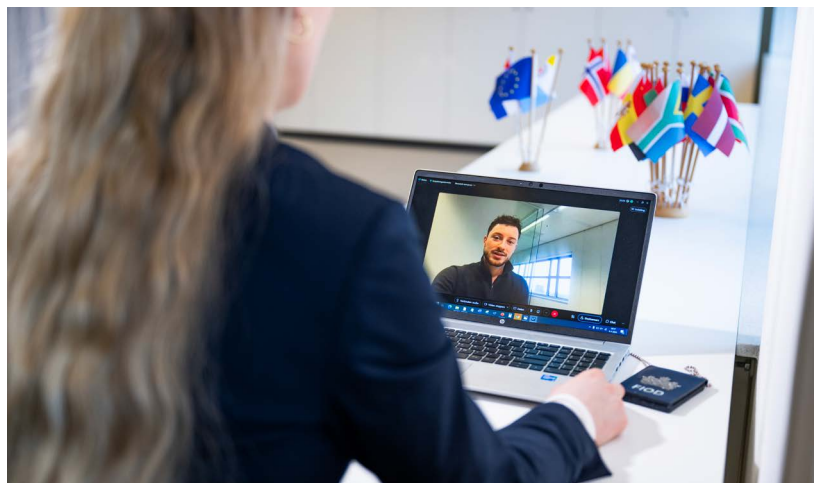
2.5. Intensivering om ondermijning tegen te gaan

In 2023 heeft de FIOD in combiteams met de politie onderzoek uitgevoerd naar digitale geldstromen, zoals crypto en *non-fungible tokens* (NFT's), en financiële constructies die via facilitators gerelateerd zijn aan ondermijning door criminelen. Ondermijning ontstaat wanneer criminelen (de onderwereld) de legale samenleving (bovenwereld) binnendringen, misbruiken en beïnvloeden.

Denk aan dienstverleners als notarissen, accountants, banken of havenpersoneel die bedoeld en onbedoeld onderdeel kunnen zijn bij het witwassen van crimineel geld. De boven- en onderwereld raken met elkaar verweven en door de invloed en druk die criminelen dan kunnen uitoefenen, vervagen normen en neemt het vertrouwen en het gevoel van veiligheid en leefbaarheid af. Het kabinet heeft de afgelopen jaren ingezet op een overheidsbrede aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit.

De FIOD heeft in 2023 als samenwerkingspartner in de aanpak van ondermijning extra financiële middelen ontvangen. Deze bijdrage heeft de FIOD gebruikt om de financiële intelligence en opsporingscapaciteit voor digitale geldstromen en cryptocommunicatie te versterken, internationale samenwerking te intensiveren en de aanpak op de grote landelijke mainports te prioriteren. Daarnaast is geld ontvangen voor de oprichting van twee regionale combiteams. Deze teams zullen in 2024 operationeel zijn.

2.6. Extra onderzoekscapaciteit voor naleving EU-sanctiemaatregelen

Na de inval van Rusland in Oekraïne heeft de EU veel nieuwe sanctiemaatregelen opgelegd. De FIOD heeft wettelijk tot taak om burgers en bedrijven die zich niet houden aan deze sanctiemaatregelen, strafrechtelijk op te sporen. In 2023 heeft de FIOD extra personeel aangetrokken om deze groeiende stroom van signalen en daarop volgende strafrechtelijke onderzoeken naar overtreding van sancties uit te kunnen voeren.

2.7. Toenemende Europese werkstroom

Het Europees Openbaar Ministerie (EOM) is sinds 2021 verantwoordelijk voor de bestrijding van fraude met EU-gelden. Dat raakt ook de FIOD door meer onderzoeken op het gebied van grootschalige btw-carrouselfraude, fraude met invoerrechten, subsidiefraude en het leveren van bijstand aan onderzoeken van andere lidstaten. De inschatting is bovendien dat deze nieuwe werkstroom toeneemt, naarmate het EOM verder 'op stoom' komt. Indien onderzoeken voldoen aan de criteria zoals door het EOM vastgesteld, is de FIOD verplicht deze onderzoeken uit te voeren. De inzet van de FIOD voor het EOM is belangrijk, omdat het gaat om grootschalige en complexe vormen van fraude en georganiseerde criminaliteit met grote maatschappelijke impact.

We hebben inmiddels twee grote onderzoeken afgerond: een miljoenenfraude met btw op IT-producten en consumentenelektronica, en een omvangrijke fraudezaak in de autobranche. Daarnaast hebben we bijstand geleverd aan onderzoeken in onder andere Duitsland en Italië.

Beluister de podcast

[Ga naar Spotify >](#)

[Ga naar Apple Podcasts >](#)

Interview

Illegale tv-aanbieder op zwart

‘We zijn veel verder gekomen dan alleen het offline halen van het datacenter’

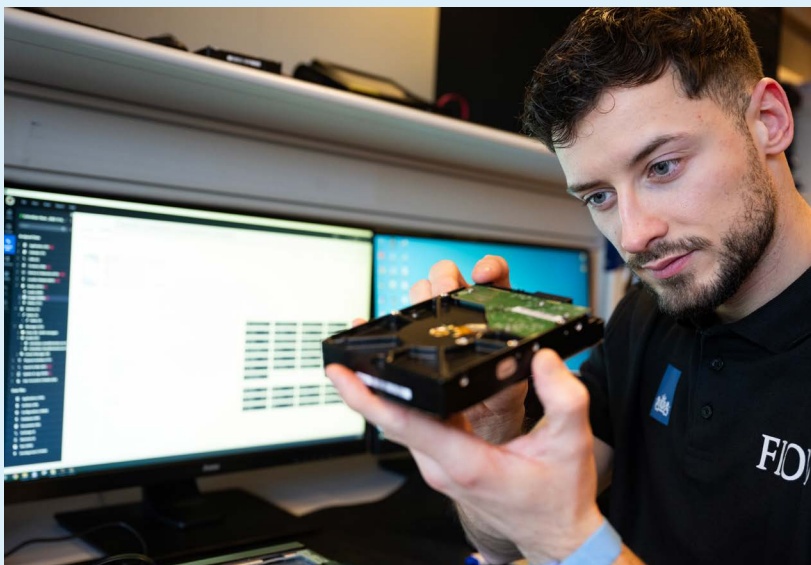
De FIOD pakt aanbieders van illegale TV-diensten via internet (IPTV) aan. Het is een voorbeeld van strafrechtelijke bestrijding van fraude op intellectueel eigendom; een van de taken van de FIOD. In 2023 heeft een opsporingsteam van de FIOD zo'n illegale TV-dienst uit de lucht gehaald.

‘IPTV hebben we tegenwoordig bijna allemaal’, vertelt de projectleider van dit onderzoek. ‘Het is televisie kijken via een decoder; een kastje dat verbonden is met providers als Ziggo of KPN. Je hebt ook illegale IPTV.’

Frauderen voor 194 miljoen euro per jaar

Stichting BREIN houdt toezicht op resellers die illegale IPTV-abonnementen aanbieden via belwinkels of dubieuze supermarktjes. De stichting heeft in 2023 aangifte gedaan bij de FIOD tegen een hele grote aanbieder van illegale IPTV. Die bood geïnteresseerden voor ongeveer 10 euro per maand een abonnement om met een kastje duizenden tv-zenders te kunnen bekijken, inclusief betaalkanalen als Netflix en Videoland. 'Veel consumenten maken gebruik van deze illegale diensten. Bij de aanbieder van dit netwerk ging het om een miljoen abonnees en 194 miljoen euro op jaarbasis aan niet afgedragen auteursrechten en naburige rechten. Niet alleen de verdachten verdienden hier grof geld aan, maar ook de winkeliers die de illegale abonnementen verkopen. Die kopen zo'n abonnement in voor 30 euro en verkopen 'm door voor 120 euro.'

Meteen weer online

De FIOD kan optreden tegen illegale IPTV en heeft daarvoor allerlei bevoegdheden. 'Alleen kwamen we tot vorig jaar meestal niet verder dan het verwijderen van een server van de illegale aanbieder. En die was dan met de back-ups kort daarop weer online. Bij de afstemming met de officier van justitie hebben we daarom afgesproken dat we deze aanbieder met meer impact en effect zouden aanpakken. En dat is gelukt.'

Volg het geld, de datastroom, de personen

'Onze aanpak had 3 sporen: volg het geld, volg de datastroom en volg de personen. We kunnen wel zeggen dat we daarbij praktisch alle opsporingsbevoegdheden uit het Wetboek van Strafvordering gebruikt hebben. Dan moet je denken aan het tappen van telefoons, opnemen van vertrouwelijke communicatie, plaatsen van observatiecamera's en heimelijk binnentreden.'

Ook de vernieuwende regelgeving heeft geholpen, zoals de Innovatiewet Strafvordering. Artikel 557 maakte het bijvoorbeeld mogelijk om onderzoek te doen in digitale administraties (netwerkzoekingen). Soms zijn dat soort administraties opgeslagen in een cloud.

Specialistisch en arbeidsintensief

'Het onderzoek was heel arbeidsintensief. Je hebt namelijk niet alleen het rechte team nodig, maar ook Digi-medewerkers. En we hebben samengewerkt met Europol, het team hightech crime van de politie en datacenter-specialisten van de Belastingdienst zelf, omdat die allemaal veel expertise hebben op dit gebied.'

Aanpakken met impact

'Uiteindelijk hebben we tijdens de actiedag op 23 mei het complete datacenter opgerold. Er is beslag gelegd op bankrekeningen, 5 luxe auto's, 33 pallets met computerapparatuur en grote bedragen contant geld. De illegale abonnementen van de gebruikers werken niet meer.'

3. Realisatie 2023

- 3.1. Processen-verbaal
- 3.2. Berechtingsresultaat
- 3.3. Capaciteitsverdeling
 - 3.3.1. *Fiscale delicten*
 - 3.3.2. *Douanedelicten*
 - 3.3.3. *Toeslagen*
 - 3.3.4. *Witwassen*
 - 3.3.5. *Faillissementsfraude*
 - 3.3.6. *Corruptie*
 - 3.3.7. *Corruptie overig*
 - 3.3.8. *Financieel*
 - 3.3.9. *Terrorismedfinanciering*
 - 3.3.10. *Intellectueel eigendom*
 - 3.3.11. *Overige delicten*
 - 3.3.12. *Opsporing buitenland*
 - 3.3.13. *Nazorg*

3.1. Processen-verbaal

De inzet van de FIOD op de diverse thema's heeft in 2023 geleid tot 461 processen-verbaal en tot 280 rechtshulpverzoeken van buitenlandse opsporingsdiensten. We maken de strategische keuze om strafrechtelijke onderzoeken uit te voeren naar misdrijven die groot en complex zijn en een grote financiële en/of maatschappelijke impact hebben.

Doordat er sprake is van criminelen die opereren over soms meerdere landsgrenzen heen, gebruik maken van de nieuwste technologieën en sporen ook digitaal proberen te verhullen, vraagt dit soort onderzoeken om intensieve samenwerking met andere (buitenlandse) opsporingsdiensten of toezichhouders. Dit vraagt om de inzet van veel menskracht, expertise, tijd en geld.

Dit heeft als logisch gevolg dat het aantal opgeleverde processen-verbaal niet verder toeneemt, ondanks een toename van het aantal medewerkers.

3.2. Berechtingsresultaat

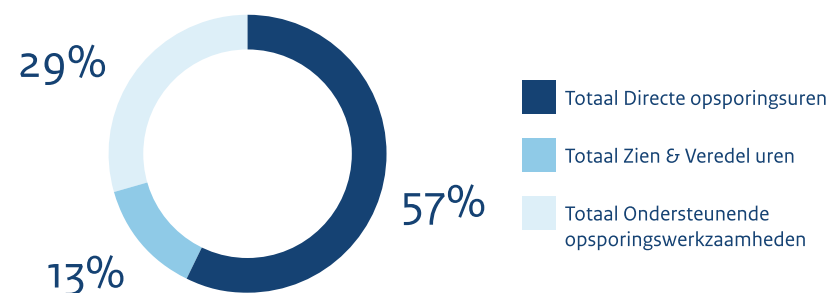
Van de 461 processen-verbaal heeft uiteindelijk 86,9 procent geleid tot een vorm van bestrafing. Dit kan een veroordeling zijn of een transactie, een strafbeschikking van het OM, een bestuurlijke boete of een andere afdoening. Daarmee is het beoogde berechtingsresultaat van 82 procent dit jaar wederom gehaald. In 13 procent van de gevallen is er uiteindelijk geen straf opgelegd. Dat kan bijvoorbeeld doordat de officier van justitie heeft geseponneerd, of de rechter heeft geoordeeld dat er sprake is van onvoldoende bewijs.

3.3. Capaciteitsverdeling

Voor 2023 had de FIOD in totaal 1.715.000 uur beschikbaar voor opsporing. Onder meer door uitbreiding van het personeelsbestand zijn in 2023 uiteindelijk 1.730.459 uren gerealiseerd.

Deze uren kunnen worden onderverdeeld naar ondersteunende opsporingswerkzaamheden, Zien en Veredelen en directe opsporingsuren. Zien en Veredelen is het verwerven, opwerken en voorbereiden van strafrechtelijke onderzoeken voordat een signaal naar de weegploeg gaat. Ondersteunende opsporingswerkzaamheden zijn de uren van de medewerkers die ondersteuning bieden aan de opsporingsteams, maar niet direct te relateren zijn aan een specifiek opsporingsonderzoek. Dit gebeurt bijvoorbeeld bij de teams criminele inlichtingen en de teams die kennis- en informatieposities opbouwen over fenomenen.

Figuur 4 Realisatie aantal uren opsporingscapaciteit

In het 'handhavingsarrangement' (HHA) dat wordt afgesloten tussen de FIOD, het Openbaar Ministerie en de Belastingdienst worden de directe opsporingsuren van de FIOD over 13 thema's verdeeld. Hieronder is het overzicht opgenomen van de prestatie-indicatoren en de uiteindelijke realisatie van de directe opsporingsuren per thema in 2023.

De verdeling van de directe opsporingsuren over de thema's in 2023 is als volgt:

Figuur 5 Capaciteitsinzet naar thema

Prestatie-indicator uren	Realisatie 2023	Norm (HHA)
Fiscale delicten	22,2%	15%-25%
Douanedelicten	11,1%	9%-19%
Toeslagen	0,1%	1%-5%
Witwassen	27,4%	25%-35%
Faillissementsfraude	5,0%	4%-10%
Corruptie	5,1%	3%-9%
Corruptie overig	3,1%	1%-4%
Financieel	3,6%	1%-5%
Terrorismedfinansiering	1,6%	6%-12%
Overige delicten	12,0%	6%-12%
Intellectueel eigendom	2,7%	1%-4%
Opsporing buitenland	4,2%	1%-5%
Nazorg	2,1%	1%-4%

We bespreken hierna kort per thema welke ontwikkeling in 2023 is gerealiseerd. We presenteren de thema's in de volgorde van het HHA.

3.3.1. Fiscale delicten

Toezichthouder Belastingdienst is voor de FIOD een belangrijke leverancier van signalen over mogelijke fiscale fraude. De inzet op fiscale thema's vindt plaats zoals vastgelegd in het jaarplan van de Belastingdienst en de afspraken in het kader van het HHA.

In de gezamenlijke aanpak van fiscale fraude past de Belastingdienst het bestuursrecht toe en de FIOD focust zich op de strafrechtelijke aanpak. Hierbij zijn in 2023 een aantal specifieke ontwikkelingen naar voren gekomen. Een daarvan is de aanpak van dividendstripping, waarbij ten onrechte dividendbelasting wordt teruggevraagd. In 2023 is op een drietal strafrechtelijke onderzoeken naar het fenomeen dividendstripping capaciteit ingezet.

In 2023 heeft de FIOD capaciteit ingezet op de strafrechtelijke aanpak van btw-fraude, in het bijzonder btw-carrouselfraude. Door deze vorm van fraude mist de EU ieder jaar vele miljarden aan belastinginkomsten. Vanuit de opsporing zien we dat deze vorm van criminaliteit ook wordt gebruikt door criminele netwerken die bijvoorbeeld actief zijn in de drugscriminaliteit. De aanpak van btw-fraude is een belangrijk aandachtspunt van het EOM en daarmee ook voor de werkzaamheden van de FIOD.

3.3.2. Douanedelicten

De FIOD heeft in 2023 als opsporingsdienst van de Douane strafrechtelijke onderzoeken uitgevoerd op het terrein van in- en uitvoer. De onderzoeken komen voort uit fiscale en niet-fiscale taken van de Douane. De fiscale taken zien naast invoerrechten ook op het correct heffen en innen van accijnzen, bijvoorbeeld op brandstof, tabak en alcohol. Bij de niet-fiscale taken van de Douane gaat het om taken op het gebied van veiligheid, gezondheid, economie en milieu. Als onderdeel hiervan controleert Douane op de door- en uitvoer van strategische goederen,

handhaaft internationale sancties en treedt op tegen de invoer van verdovende middelen en de grondstoffen daarvoor. De FIOD voerde in 2023 op al deze onderwerpen opsporingsonderzoeken uit op aangeven van en in samenwerking met de Douane.

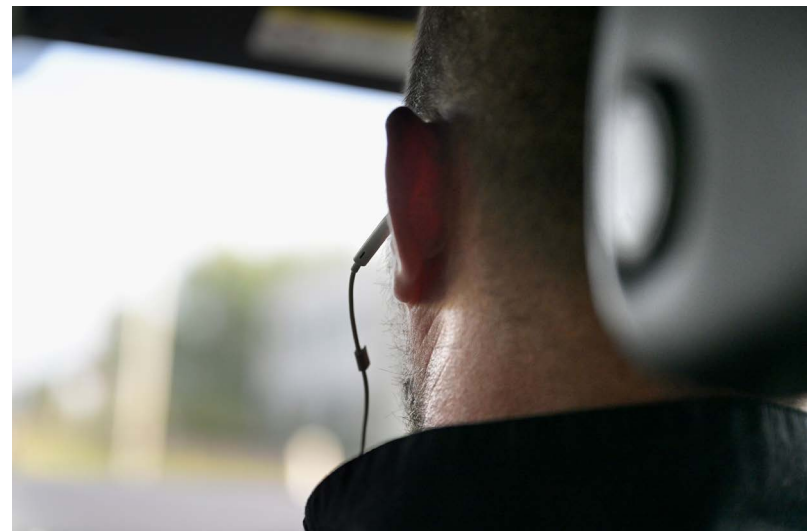
Nederland is een van de belangrijkste Europese toegangspoorten voor goederen die van buiten de EU komen, zowel via de zeehavens als de luchthavens. Er zijn strafrechtelijke onderzoeken over het ontduiken van douanerechten en btw bij de invoer van e-commerce zendingen uitgevoerd. Verder is het bestrijden van tabaksfraude waaronder smokkel, illegale productie, namaak en accijnsfraude onderwerp van strafrechtelijk onderzoek geweest.

3.3.3. Toeslagen

Tot 2023 hebben er geen toeslagen gerelateerde opsporingsactiviteiten van de FIOD en het OM plaatsgevonden in de nasleep van de kinderopvangtoeslagenaffaire. In 2023 zijn de activiteiten en het doorgeven van signalen bij Toeslagen en het overleg hierover tussen Toeslagen, de FIOD en het OM opgestart.

3.3.4. Witwassen

In de aanpak van witwassen doet het Anti Money Laundering Centre (AMLC) van de FIOD belangrijk werk. Het AMLC zorgt dat de FIOD een waardevolle kennispositie op dit onderwerp heeft, signaleert trends en fenomenen en is tevens een kenniscentrum op het gebied van witwassen voor de FIOD en collega-organisaties. Bij Trade Based Money Laundering (TBML), het tegengaan van witwassen van geld verdiend met handelstransacties, vraagt de aanpak om specifieke kennis over een sector om eventuele signalen van witwassen te kunnen begrijpen en afwijkingen van reguliere patronen te signaleren. Zo ontdekken we witwasconstructies, starten strafrechtelijke onderzoeken en kunnen er maatregelen worden genomen om fraude te voorkomen. In 2023 is de FIOD op dit gebied een samenwerking gestart met de Douane. Verschillende sectoren zijn onder de loep genomen. Denk aan microchips, vlees en groentezaden.

In september 2023 vond de eerste TBML Summit plaats in Londen. Inmiddels wordt in J5-verband bekeken hoe de Nederlandse sector-aanpak een internationaal vervolg kan krijgen. Ook is geïnvesteerd in kennisdeling door een aantal publicaties over bijvoorbeeld TBML-onderzoeken en de correlatie tussen btw-carrouselfraude en TBML.

De inzet van de FIOD bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit in de mainports en logistieke knooppunten richt zich onder meer op witwassen en (digitale) criminele geldstromen, veelal gerelateerd aan verdovende middelen. De FIOD werkt op de mainports meestal in samenwerkingsverbanden met Douane, politie, Rijksrecherche en de Koninklijke Marechaussee. De FIOD werkt samen met publieke en private partners aan een sterkere kennis- en informatiepositie en brengt signalen in het opsporingsproces.

Beluister de podcast

[Ga naar Spotify >](#)

[Ga naar Apple Podcasts >](#)

Interview

Crimineel vermogen witwassen via cryptovalutamixers

**Anonimiteit cryptomixer doorbroken,
infrastructuur overgenomen en platgelegd**

Een cryptovalutamixer is niet per definitie illegaal. De mixers die zich opzettelijk door de georganiseerde misdaad laten gebruiken om de herkomst van cryptovaluta te verhullen die uit misdrijf is verkregen, zijn dat wel. Want crimineel vermogen verbergen is strafbaar. In 2023 heeft een opsporingsteam van de FIOD de populaire cryptomixer Sinbad.io offline gehaald.

Het onderzoek begon in september 2023 met een klein team van 4 financieel onderzoekers. De focus was op een bekende cryptomixer. Een mixer is een online dienst waarmee de link tussen de herkomst en bestemming van cryptovaluta wordt verbroken. Dat maakt het lastig om aan te tonen dat cryptovaluta die door een mixer is gehaald een criminele herkomst heeft. Ook loopt door het storten bij een mixer het cryptovaluta-spoor dood, waardoor slachtoffers en opsporingdiensten grote moeite hebben de cryptovaluta te achterhalen.

Via de cryptomixer Sinbad.io is vermoedelijk in één jaar tijd minstens 178 miljoen euro witgewassen. Het gaat daarbij ook om cryptovaluta die zijn gestolen door een beruchte groep hackers uit Noord-Korea, bekend onder de naam Lazarus groep.

Klinkend resultaat

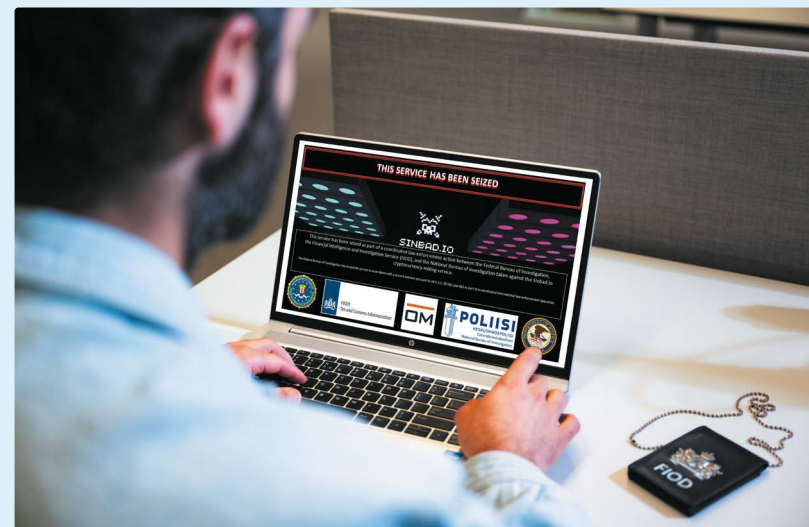
‘In deze zaak hebben we via blockchain-analyse kunnen achterhalen welke geldstromen er door deze cryptomixer liepen. Daarbij hebben we vastgesteld dat veel betrokken adressen gelieerd zijn aan criminaliteit; vaak afkomstig uit diefstal of ransomware-betalingen. De infrastructuur van de mixer stond deels op Nederlandse bodem. Daardoor konden we ermee aan de slag. Na 2 maanden effectief recherchewerk hebben we in november 2023 de servers van cryptomixer Sinbad.io in Nederland en Finland in beslag kunnen nemen.’

Vertrouwen opbouwen

‘Bij zo’n zaak heb je verschillende doelen, want met alleen de servers in beslag nemen ben je er niet; de potentiële klanten zijn er dan nog steeds. Alleen stappen die niet zomaar over naar een andere mixer. Je geeft je cryptovaluta namelijk niet zomaar aan een nieuwe aanbieder. Je moet erop kunnen vertrouwen dat je je stortingen ook weer uitbetaald krijgt. Dat opbouwen van vertrouwen kost tijd. Mixers winnen vertrouwen op het forum Bitcoin Talk, waar je – net als bij bijvoorbeeld Tripadvisor – reviews vindt over aanbieders. Op Bitcoin Talk werd veel over mixers gesproken en mochten mixers adverteren en vertrouwen winnen. Tot voor kort.’

Oproep

De FIOD heeft het offline halen van Sinbad gemeld in een bericht op dit forum. En daarin een oproep gedaan aan alle criminele gebruikers om te stoppen met hun activiteiten. ‘Het forum heeft daarop besloten dat mixers niet meer mogen adverteren op Bitcoin Talk. En daarmee verstoren wij de mogelijkheid voor mixers om via dit publieke kanaal vertrouwen op te bouwen en daarmee klanten te lokken. Dat is een flinke streep door de rekening van de georganiseerde misdaad.’

3.3.5. Faillissementsfraude

Om faillissementsfraude aan te pakken investeert de FIOD sinds 2022 in het signaleren van nieuwe fenomenen. In 2023 is daarbij gebruik gemaakt van de media, faillissementsverslagen en data-gedreven opsporingsmethoden. Ook zijn de contacten met curatoren en rechters-commissarissen geïntensiveerd.

3.3.6. Corruptie

De FIOD is ook actief op het terrein van buitenlandse corruptiebestrijding en binnenlandse niet-ambtelijke corruptiebestrijding. Een belangrijk thema in 2023 betreft corruptie in relatie tot transparantie en integriteit van geldstromen in de medische sector. Naast de uitgevoerde strafrechtelijke onderzoeken in deze sector, heeft de FIOD ook in de media aandacht aan dit onderwerp besteed met het oog op het vergroten van bewustwording rond dit fenomeen.

In september 2023 is de FIOD lid geworden van het International Anti-Corruption Coordination Centre om de samenwerking in grote internationale corruptieonderzoeken te verbeteren.

3.3.7. Corruptie overig

Onder het thema 'Corruptie overig' vallen vanaf 2023 werkzaamheden die te maken hebben met de mainports, corruptie in de haven en met onderzoeken naar niet-ambtelijke corruptie. Binnenlandse ambtelijke corruptie is primair het werk van de Rijksrecherche (RR). De FIOD heeft de RR hierbij verschillende malen geassisteerd. In de Rotterdamse haven is er in 2023 op dit thema een aantal opsporingsonderzoeken uitgevoerd.

3.3.8. Financieel

Onder dit thema valt het verwerven van signalen en weegdocumenten van instellingen die vallen onder het toezicht van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) en/of De Nederlandsche Bank (DNB). De signalen van de AFM hebben voornamelijk betrekking op beleggingsfraude en marktmisbruik (voorwetenschap, marktmanipulatie en het tipverbod). De DNB-gerelateerde zaken gaan voornamelijk over banken, (illegale) trustkantoren, payment service providers (PSPs), money transfer organisaties (MTO's) en cryptodienstverleners.

3.3.9. Terrorismedinanciering

De FIOD doet ook strafrechtelijke onderzoeken naar terrorismedinanciering. Door de oorlog Rusland-Oekraïne is deze capaciteit tijdelijk voor een groot deel ingezet voor opsporingsonderzoeken naar schendingen van sancties die de EU aan Rusland heeft opgelegd. In 2023 zijn aparte middelen verkregen voor sancties, waardoor capaciteit weer beschikbaar is gekomen voor onderzoeken naar terrorismedinanciering.

3.3.10. Intellectueel eigendom

In 2023 is een omvangrijk onderzoek uitgevoerd naar het illegaal streamen van content van betaaldiensten. Dit onderzoek richtte zich op een aanbieder van hardware voor IPTV (Internet Protocol Television). De FIOD heeft in dit onderzoek niet alleen tegen bedrijven en personen proces-verbaal opgemaakt, maar ook in overleg met Stichting BREIN informatie opgeleverd voor preventieve en bestuurlijke maatregelen. Eind 2023 heeft de FIOD met de Douane en het OM een evaluatie gehouden om preventieve maatregelen voor 2024 vast te stellen. Deze vorm van fraude heeft een grote internationale dimensie. Daardoor is er in EU-verband en bij Europol ook steeds meer aandacht voor dit fenomeen.

3.3.11. Overige delicten

Onder het thema overig zijn onder andere de activiteiten van de FIOD voor de aanpak van sancties als gevolg van de Russische in 2023 inval in Oekraïne geregistreerd. De ontwikkelingen op het gebied van sancties tegen Rusland volgen elkaar snel op. In december 2023 is het 12e sanctiepakket door de EU aangenomen en in februari 2024 ook het 13e. In het 12e pakket is onder meer de import van Russische diamanten gesanctioneerd. Het 13e sanctiepakket breidt met name het aantal gesanctioneerde personen en entiteiten uit.

Het zwaartepunt bij de sanctieonderzoeken ligt bij de niet-toegestane export van goederen, zoals van computercomponenten, waaronder microchips en vliegtuigonderdelen, onder ander via voormalige Sovjetrepublieken en Turkije.

3.3.12. Opsporing buitenland

Bij opsporing in het buitenland gaat het om uren die worden besteed aan buitenlandse (rechtshulp)verzoeken die worden gedaan aan Nederland en waarvoor opsporingshandelingen nodig zijn. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen verzoeken vanuit landen buiten de EU, binnen de EU en verzoeken van het Europees Openbaar Ministerie (EOM). De uren besteed aan Opsporing buitenland zijn iets toegenomen vergeleken met 2022. Die toename zit vooral in de verzoeken vanuit het EOM en de reguliere rechtshulpverzoeken vanuit niet-EU-landen. Bij de EOM-verzoeken gaat het vooral om btw-carrouselfraude. Naast werkzaamheden voor het EOM heeft de FIOD ook reguliere rechtshulpverzoeken van Europese landen ontvangen en uitgevoerd op allerlei onderwerpen, waaronder accijnsfraude, witwassen, fiscale zaken en corruptie.

3.3.13. Nazorg

Onder nazorg valt werk dat gedaan wordt nadat de FIOD een proces-verbaal heeft ingeleverd bij het Openbaar Ministerie. Regelmatig komen er daarna nog vragen vanuit het OM of van de advocatuur voor nader onderzoek. Bijvoorbeeld het verhoren van extra getuigen. Of nader onderzoek wordt toegestaan besluit de rechter-commissaris.

Dit is een uitgave van:
FIOD
Juni 2024

Voor een aantal foto's is gebruik gemaakt van modellen.